

Силабус курсу МІСЦЕВІ ФІНАНСИ

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Спеціальність – 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма – «Фінанси»

Рік навчання: IV

Семестр: II

Кількість кредитів: 5

Мова викладання: українська

Керівник курсу

ППП

к.е.н., доцент **Бей Сніжана Олександрівна**

Контактна інформація

snegaparipko@gmail.com, +380967197731

Опис дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Місцеві фінанси» є надання і поглиблення знань студентів з питань сутності й ролі місцевих фінансів у розвитку економічної та соціальної інфраструктури адміністративно-територіальних одиниць, бюджетного процесу на регіональному рівні. Вивчення даної навчальної дисципліни сприятиме формуванню теоретичних знань та набуття практичних навичок у сфері формування та використання фінансових ресурсів місцевих органів влади і підприємств місцевого господарства.

Структура курсу

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 2	1. Місцеві фінанси: сутність, склад і роль у фінансовій системі держави	Аналізувати розвиток інституту місцевого самоврядування. Знати економічну термінологію місцевих фінансів, сутність, функції і принципи їх організації. Знати місце місцевих фінансів у фінансовій системі держави.	Тести, питання
2 / 2	2. Державна регіональна політика: зміст, цілі та роль у розвитку місцевого самоврядування	Засвоїти зміст, мету, принципи, об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики України; визначити вплив державної регіональної політики на місцеві фінанси; ознайомитись із Державною стратегією регіонального розвитку України на 2021-2027 роки; з'ясувати стан та проблеми фінансового забезпечення державної регіональної політики; розглянути регіональні стратегії розвитку.	Тести, питання
2 / 2	3. Децентралізація влади в Україні та її вплив на місцеві фінанси	Знати сутність та цілі адміністративно-територіальної реформи в Україні, реформи місцевого самоврядування, зміст і складові бюджетної децентралізації; розглянути процес формування в Україні фінансово спроможних	Тести, задачі, кейси

		громад; ознайомитись із методикою формування фінансово спроможних громад.	
2 / 2	4. Фінансова політика органів місцевого самоврядування	Знати сутність і принципи фінансової політики органів місцевого самоврядування; засвоїти основні напрямки фінансової політики органів місцевого самоврядування; окреслити перспективи розвитку фінансової політики на місцевому рівні.	Тести, задачі, кейси
2 / 2	5. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування	Знати склад фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування та нормативно-правові акти, які регулюють їх формування та використання. Вміти аналізувати роль місцевих бюджетів як основи фінансової бази органів місцевого самоврядування	Тести, задачі, кейси
2 / 2	6. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності	Розуміти сутність громадських послуг, їх зміст та особливості надання на місцевому рівні. Знати склад місцевого господарства та його роль у місцевих фінансах. Засвоїти знання про фінанси комунальних підприємств. Знати особливості організації фінансів житлово-комунального господарства. Розуміти специфіку фінансової діяльності підприємств комунального обслуговування. Вміти розробляти пропозиції щодо зміцнення фінансового стану підприємств комунальної власності.	Тести, задачі, питання
2 / 2	7. Формування доходів місцевих бюджетів	Вивчити сутність та значення доходів місцевих бюджетів; вміти характеризувати доходи місцевих бюджетів за бюджетною класифікацією; вивчити нормативи зарахування доходів до місцевих бюджетів різних видів; засвоїти склад доходів загального та спеціального фондів місцевих бюджетів; визначити шляхи зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів України.	Тести, кейси, задачі
2 / 2	8. Місцеві податки і збори в доходах місцевих бюджетів	Знати склад місцевих податків і зборів. Володіти навиками розрахунку місцевих податків і зборів, здійснювати аналіз динаміки їх надходжень, давати оцінку ефективності справляння місцевих податків і зборів та пропонувати шляхи підвищення їх ролі у формуванні фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.	Тести, питання
2 / 2	9. Міжбюджетні трансферти у фінансовому забезпеченні органів місцевого самоврядування	Знати зміст бюджетного регулювання та фінансового вирівнювання, аналізувати їх вплив на соціально-економічний розвиток громад. Знати види та порядок розрахунку бюджетних трансфертів місцевих бюджетів. Аналізувати вплив міжбюджетних трансфертів на місцеві бюджети та реалізацію державної регіональної і фінансової політики.	Тести, задачі
2 / 2	10. Місцеві запозичення та їх роль у формуванні доходів місцевих бюджетів	Засвоїти досвід становлення і розвитку системи місцевих запозичень в Україні; знати чинне нормативно-правове забезпечення здійснення місцевих запозичень; засвоїти види і форми місцевих позик; розглянути етапи випуску	Тести, задачі

		облігацій місцевих позик у разі їх відкритого (публічного) розміщення; знати зміст і методи управління місцевим боргом; засвоїти знання про місцеві гарантії та умови їх надання органами місцевого самоврядування.	
2 / 2	11. Система видатків місцевих бюджетів	Засвоїти склад та класифікацію видатків місцевих бюджетів; знати структуру видатків місцевих бюджетів за функціональною, економічною, відомчою та програмною класифікаціями; засвоїти тенденції формування видатків місцевих бюджетів України; знати порядок планування видатків установ, які фінансуються з місцевих бюджетів; засвоїти програмно-цільовий метод планування видатків місцевих бюджетів.	Тести, задачі
2 / 2	12. Особливості бюджетного процесу на рівні місцевого самоврядування	Засвоїти знання про організацію бюджетного процесу на місцевому рівні та володіти навичками підготовки документів, які використовуються у бюджетному процесі; вміти виявляти проблеми в організації бюджетного процесу на місцевому рівні та шляхи їх вирішення.	Тести, питання
2 / 2	13. Складання проекту місцевого бюджету	Знати особливості бюджетного планування на місцевому рівні; засвоїти методи бюджетного планування і прогнозування; знати зміст програмно-цільового методу бюджетного планування; ознайомлення з порядком розрахунку показників доходів і видатків місцевих бюджетів; знати особливості планування видатків за функціональною ознакою та напрямки вдосконалення бюджетного планування на місцевому рівні.	Тести, задачі
2 / 2	14. Форми участі громадян у бюджетному процесі	Знати сутність принципу прозорості органів влади, інструменти комунікації органів влади з громадськістю; ознайомлення з бюджетними слуханнями як елемент бюджетного процесу на місцевому рівні та участь громадян у дорадчих та консультативних органах; опанування нових можливостей Інтернету та соціальних мереж у налагодженні тісних зв'язків місцевої влади з громадськістю.	Тести, питання
2 / 2	15. Формування і реалізація бюджетів участі	Знати історію виникнення бюджету участі та тенденції формування бюджетів участі у світі; розгляд тенденцій розвитку бюджетів участі в Україні; засвоїти знання про етапи формування та реалізації бюджету участі та вимоги до проектів, що подаються на фінансування з місцевого бюджету; визначення проблем функціонування бюджетів участі в Україні та шляхи їх вирішення.	Тести, питання
2 / 2	16. Основи складання бюджету для громадян	Усвідомлення необхідності та змісту бюджетів для громадян в контексті забезпечення прозорості бюджетного процесу та налагодження ефективних комунікацій влади і громади; засвоїти вимоги до інформації, яка використовується для складання бюджету для громадян; ознайомлення з практикою складання бюджету для громадян в	Тести, питання

		Україні на рівні місцевого самоврядування; визначення напрямків розвитку технологій складання бюджету для громадян.	
2 / 2	17. Бюджетна прозорість: суть, значення та шляхи підвищення	Знати суть і значення принципу бюджетної прозорості; розгляд нормативно-правового забезпечення бюджетної прозорості в Україні, міжнародні та вітчизняні підходи до визначення рівня бюджетної прозорості; знати бюджетні документи і вимоги до інформації; знати стан бюджетної прозорості в Україні; визначення шляхів підвищення рівня бюджетної прозорості в Україні.	Тести, питання
2 / 2	18. Фінансовий контроль на місцевому рівні	Засвоїти зміст, завдання і принципи фінансового контролю на місцевому рівні; об'єкти та суб'єкти фінансового контролю; засвоїти знання про попередній, поточний і наступний фінансовий контроль; характеристика органів управління, які наділені контрольними повноваженнями у сфері місцевих фінансів; знати повноваження органів місцевого самоврядування у сфері фінансового контролю; сутність і роль відомчого і внутрішнього контролю в системі місцевих фінансів; зміст та інструменти громадського контролю на місцевому рівні в умовах демократизації суспільного життя.	Тести, питання
2 / 2	19. Корупційні ризики в управлінні місцевими фінансами	Знати основні негативні наслідки поширення корупції у сфері місцевих фінансів; розгляд антикорупційного законодавства в Україні; характеристика корупційних ризиків у різних сферах функціонування місцевих фінансів; визначення напрямків мінімізації корупційних ризиків та усунення їх негативних наслідків у сфері місцевих фінансів.	Тести, питання
2 / 2	20. Зарубіжні стандарти організації місцевих фінансів	Засвоїти міжнародний досвід організації місцевих фінансів, а саме: склад фінансових ресурсів органів місцевої влади зарубіжних країн; доходи і видатки місцевих бюджетів, фінансове вирівнювання та його роль у розвитку територій; місцеве оподаткування за кордоном; досвід комунального кредиту; зарубіжний досвід створення місцевих позабюджетних фондів; фінанси муніципальних підприємств.	Тести, питання

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Сидорович М. Муніципальні фінанси : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Марія Сидорович. – Київ : НаУКМА, 2021. – 68 с. – (Серія «Могілянський підручник»).
2. Парубець О. М. Місцеві фінанси: навч. посіб. / О. М. Парубець, В. П. Ільчук, Д. О. Сугоняко; [Чернігів. нац. технол. ун-т]. Чернігів: Брагинець О. В. 2020. 344 с.
3. Луніна І.О., Бондарук Т.Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини. навч. посіб. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2019. 301 с Луніна І.О. Публічні фінанси в макроекономічній політиці зростання. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». Київ, 2020. 440 с.
4. Бюджетна система: підручник / за ред. В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко, З. М. Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 460 с.

5. Кнейслер О., Спасів Н., Кізима Т. Фінанси об'єднаних територіальних громад у фінансовій системі України. Світ фінансів. 2020. № 1 (62). С. 8-19.
6. Першко Л. О. Теоретико-методологічні аспекти зміцнення та розвитку місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації: монографія. Чернігів : НУЧП, 2020. 300 с.
7. Дем'янчук О. І. Економічна оцінка фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць і його диспропорції. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2019. № 4(109). С. 163-171.
8. Піхоцька О.М., Фурдичко Л.Є., Синютка Н.Г. Бюджетна система: навчальний посібник. Львів: ТНЕУ, 2019. 328 с.
9. Алексєєв І. В., Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Ливдар М. В. Бюджетна система: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 400 с.
10. Кузькін Є. Ю. Фінансове забезпечення фіскального простору місцевого самоврядування: монографія. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця; ПП «Технологічний Центр», 2019. 260 с
11. Мартиненко В. В. Прогнозний підхід до формування податкових надходжень місцевих бюджетів України в умовах децентралізації. Ефективна економіка. 2019. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/47.pdf
12. Дяченко С. А. Місцеві фінанси України в умовах децентралізації державного управління: стан, тенденції та механізми розвитку: монографія / С. А. Дяченко; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Одеса: Гельветика, 2018. 395 с.
13. Кузькін Є. Ю. Організаційно-економічне забезпечення формування фіскальних повноважень та відповідальності територіальних громад України. Актуальні проблеми економіки. 2019. №1 (211). С. 72-81.
14. Мартиненко В. В. Прогнозний підхід до формування податкових надходжень місцевих бюджетів України в умовах децентралізації. Ефективна економіка. 2019. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/47.pdf
15. Рекова Н. Ю. Економічний аналіз та аудит результатів реалізації політики фіскальної децентралізації: методологія, методи та інструменти: монографія. Краматорськ : ДДМА, 2018. 559 с.
16. Парубець О. М. Дослідження впливу реформи фінансової децентралізації на стан місцевих бюджетів України / О. М. Парубець, Д. О. Сугоняко, М. С. Парубець. Ефективна економіка. № 5, 2017. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5593>.
17. Крисоватий А., Синютка Н. Муніципальна боргова політика: теоретичні концепти та практика реалізації в Україні: монографія. Львів: Українська академія друкарства. 2017. 199 с.
18. Місцеві фінанси: підручник / авт. кол.; за ред. О. Б. Жихор, О. П. Кириленко. Київ: УБС НБУ, 2015. 579 с.
19. Тутункевич В. Д. Місцеві фінанси. навч. посіб. Київ: Калібри, 2017. 264 с.
20. Місцеві фінанси [навч. посіб.] / [Замкова Наталія Леонідівна та ін.] ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Вінниц. торг.-екон. ін-т. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2016. 412 с.
21. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / О. Кириленко, Б. Малиняк, В. Письменний, В. Русін / Асоціація міст України. К.: ТОВ "ПІДПРИЄМСТВО "ВІ ЕН ЕЙ", 2015. 396 с.
22. Онищенко В. О., Бережна А. Ю., Птащенко Л. О., Чичкало-Кондрацька І. Б. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні) : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2015.
23. Місцеві фінанси: навч. посіб. / Л. Т. Гораль [та ін.]; Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2015. 255 с.
24. Владимиров К. М. Місцеві фінанси. Херсон: Олді-плюс, 2013. 204 с.
25. Дем'янчук О. І. Місцеві фінанси.; Нац. ун-т "Остроз. акад.". Острог, 2013. 337 с.
26. Бондарук Т. Г. Місцеві фінанси: навч. посіб.; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2013. 531 с.
27. Письменний В. В. Місцеві фінанси: навч. посіб. Тернопіль: Економічна думка, 2012. 199 с. Коваленко Л. О. Бюджетний менеджмент: навч. посіб. Київ: Слово, 2011. 416 с.
28. Мних М. В. Місцеві бюджети та фінанси в бюджетній системі України: навч. посіб.; Відкр. міжнар. ун-т розв. людини "Україна", Вища шк. політ. лідера. Київ: "Україна", 2011. 247 с.

29. Місцеві фінанси : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /Л. О. Омелянович та ін.; за ред. Л. О. Омелянович; Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. 251 с.
30. Бліщук К. М., Михайлишин Л. Р. Державні та місцеві фінанси. Бюджетний процес; Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. 176 с.

Додаткові:

31. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
32. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
33. Європейська хартія про місцеве самоврядування від 15.10.1985 р. URL:http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=52493&cat_id=5170
34. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=280%2F97-%E2%F0>
35. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р. №157-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.
36. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 р. №1508-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.
37. Закон України «Про відкритість використання публічних коштів» від 15.09.2015 р. № 679-VIII URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/183-19>.
38. Гринчишин І. М. Добробут територіальної громади: фінансове забезпечення в умовах нової парадигми регіонального розвитку / за наук. ред. І. З. Сторонянської; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2020. 380 с.
39. Савастєєва О. М. Організація бюджетного процесу на місцевому рівні в умовах фінансової децентралізації: теорія, методологія, практика : монографія. Чернігів : ЧНТУ, 2020. 322 с.
40. Кириленко О. П., Максимчук О. С. Планування капітальних видатків місцевих бюджетів України: сучасний стан та перспективи удосконалення. Інтернаука. Серія «Економічні науки». 2019. №7. С. 70-76.
41. Щур Р. І. Організаційні засади здійснення фінансового контролю за діяльністю об'єднаних територіальних громад в Україні. Збірник наукових праць Університету ДФС України. 2019. №1. С. 295-307.
42. Щур Р. І. Фінанси об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації в Україні. Монографія. Тернопіль: Осадца Ю. В. 2019. 394 с.
43. Максимчук О. Місцеві запозичення як джерело здійснення капітальних видатків місцевих бюджетів. Світ фінансів. 2019. № 2(59). С. 98-108.
44. Савастєєва О. М. Шляхи узгодження інтересів суб'єктів бюджетного процесу на місцевому рівні в умовах трансформації міжбюджетних відносин. Вісник Хмельницького національного університету. 2019. №6. С. 135-140.
45. Кириленко О. П., Вацлавський О. І. Бюджетний контроль при плануванні місцевих бюджетів. Світ фінансів. 2018. №4. С. 40-51.
46. Швабський К.Д. Місцеві фінанси: навч. посіб. Київ: Знання, 2018. 485 с.
47. Аранчій В. І. та ін. Податкова система : навч. посіб. Полтава : Укрпромторгсервіс, 2018. 361 с.
48. Долозіна І. Л. Теоретико-методологічні засади політики управління податково-бюджетними дисбалансами за умов фіскальної децентралізації: монографія. Краматорськ: ДДМА, 2018. 356 с
49. Кириленко О. П., Вацлавський О. І. Бюджетний контроль при плануванні місцевих бюджетів. Світ фінансів. 2018. №4. С. 40-51.
50. Кириленко О. Формування інституційного забезпечення прозорості бюджетного процесу в Україні. Фінанси України. 2017. №.8. С. 80-94.
51. Кириленко О. П., Малиняк Б. С. Унікальний досвід організації публічного звітування про результати використання коштів обласного бюджету: уроки для 44 поширення. Фінанси України. 2017. №3. С. 36-50.
52. Возняк Г. В. Бюджетна політика розвитку регіонів України: сучасна парадигма та орієнтири подальших реформ : [монографія] / НАН України. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2016. 520 с
53. Децентралізація: галузевий діалог / Асоціація міст України. URL: <https://www.auc.org.ua/>.

54. Порядок здійснення місцевих запозичень: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 р. № 110. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/110-2011-%D0%BF#Text>

55. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

Інтернет-ресурси

56. 1. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>

57. 2. Ціна держави – проєкт CASE Україна. URL: <https://cost.ua/>

58. 3. Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL: <https://spending.gov.ua/new/>

59. 4. Бюджети територіальних громад. URL: https://public.tableau.com/app/profile/ulead/viz/_16360623127390/sheet0

Політика оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Місцеві фінанси» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування; презентації результатів виконаних завдань; оцінювання результатів модульної контрольної роботи; оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання; оцінювання результатів самостійної роботи студентів; наукова дискусія; інші види індивідуальних і групових завдань; екзамен.

Політика щодо дедлайнів і перекладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перекладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, військовий стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

Оцінювання

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) із дисципліни «Місцеві фінанси» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
1. Усне опитування під час заняття (теми 1-11 по 5 балів = 55 балів) 2. Модульна робота = 45 балів	1. Усне опитування під час заняття (теми 12-20 тем по 5 балів = 45 балів) 2. Модульна робота = 55 балів	1. Написання та захист КПЗ = 80 балів. 2. Виконання завдань під час тренінгу = 20 балів	1. Тестові завдання (10 тестів по 2 бали = 20 балів). 2. Практичне завдання = 40 балів) 3. Теоретичне питання = 40 балів)	100

Шкала оцінювання студентів:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ЕСТ8
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)